Maastricht in Beeld

Sint-Pieter boven

Kerk van de Allerheiligste Verlosser en H. Petrus

80

juni 2026

Sint-Pieter boven

Kerk van de Allerheiligste Verlosser en H. Petrus

Net buiten het centrum van het voormalige dorp Sint-Pieter, aan de rand van boomgaarden tegen de heuvel aan, ligt de Kerk van de Allerheiligste Verlosser en Heilige Petrus, kortweg Sint-Pieter boven. Het vormt een fraai Limburgs plaatje.

Het dorp Sint-Pieter wandelde in de loop van de eeuwen maar wat rond. Het lag te dicht bij de verdedigingswerken van Maastricht, in het schootsveld, en moest dus in 1747 afgebroken worden. Men heeft het een stuk zuidelijker weer opgebouwd. Na de annexatie in 1920, werd het open gebied tussen de stad en Sint-Pieter opgevuld met een nieuwe wijk: Villapark, het wordt ook Sint-Pieter genoemd. Voor het onderscheid spreekt men wel van Sint-Pieter boven en Sint-Pieter beneden.

Er zijn dus ook verschillende kerken geweest. Die van Sint-Pieter ooit bestaat niet meer, daar staat nu de Sint-Lambertuskapel. In 1748 bouwde men de voorloper van de huidige. En naast die oude werd in 1872 deze gebouwd. In Sint-Pieter beneden bouwde men in 1938 de Sint-Petruskerk, zie magazine #72.

Adres: Ursulinenweg 2
Wikipedia: nl.wikipedia.org/wiki/Kerk_van_Sint-Pieter_boven

De kerk is in 1872 gebouwd door Johannes Kayser. Hij heeft zes kerken gebouwd in Maastricht, dit was zijn eerste. De kerk lijkt qua bouw sterk op die van Borgharen, de Zusters Onder de Bogen en Oud-Caberg. De stijl is neogotiek opgetrokken in baksteen. De toren heeft kenmerkende hoektorentjes die ook wel pinakeltorens worden genoemd.

De ramen zijn of langwerpige lancetramen met spitsboog of ronde roosvensters. Ze bevatten het kenmerkende gotische maaswerk als versiering. Onder de dakgoten loopt een tandlijst van baksteen. We zien dat vaker bij Kayser.

De kerk is een kruiskerk, de plattegrond is in de vorm van een kruis. De transepten vormen de zij-armen. De kerk is niet georiënteerd. Georiënteerd betekent letterlijk gericht op de oriënt, het oosten. Jezus wordt gezien als de *Sol Oriens*, het Licht van de Wereld, vandaar de oriëntatie; het koor met altaar aan de oostzijde. Bij deze kerk staat de toren in het oosten.

Toen in 1939 de kerk van Sint-Pieter beneden klaar was, werd die van boven gesloten; men had aan een kerk wel genoeg. Veel inwoners van boven weigerden om naar de kerk beneden te gaan.

Deze kerk werd in de oorlogsjaren als opslag gebruikt voor het evacuatiecentrum in de berg. In 1954 werd de kerk gerestaureerd door Harry Koene.

Rondom de kerk ligt het kerkhof. Het is overdag vrij toegankelijk. De graven weerspiegelen diverse tijdgeesten. Ik zag een fraaie steen die ontworpen is door de overleden Jeff van Hontem zelf en ergens anders een kunstwerk van Frans Tuinstra, bij leven een Maastrichtse keramist. Ook Pieke Dassen, acteur en poppenspeler ligt er begraven.

Natuurlijk liggen er inwoners van Sint-Pieter begraven, maar het is ook een godsakker voor religieuzen van verschillende kloosterordes en congregaties. Ursulinen, fransiscanen, reparatricen, karmelietessen en het Arme Kind Jezus.

Maar we blijven hier niet. Een kerkhof geeft immers niets terug dan mooie rozen.

De ingang is in de kerktoren. In de spitsboog zien we een driepas bestaande uit drie cirkels: de Heilige Drievuldigheid.

In de toren is een hal, de narthex. En dan de entree tot het schip. Het glas-in-loodraam boven de entree binnen stelt Maria voor met kind, omgeven door regenboogkleuren. Het is in 1997 gemaakt door Gérard Felix, koster van de kerk.

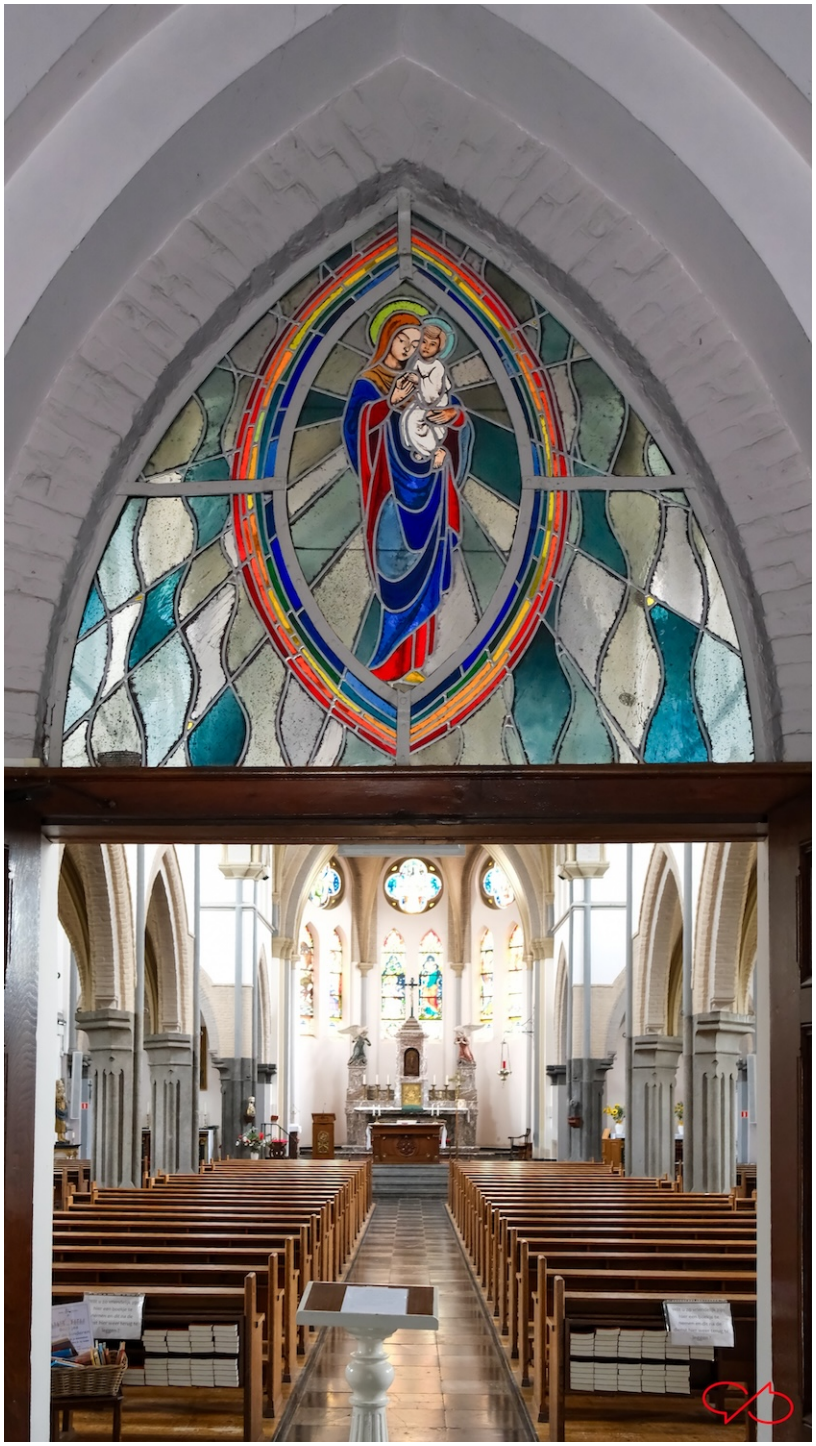

We kijken door het schip, ook wel naaf, naar de viering. Dat is de kruising met de transepten. En naar het priesterkoor of hoogkoor. De andere kant op zien we de zangtribune met orgel, ook wel orgeltribune genoemd De namen geven precies aan waarvoor het gebruikt wordt, al heet het ook oksaal.

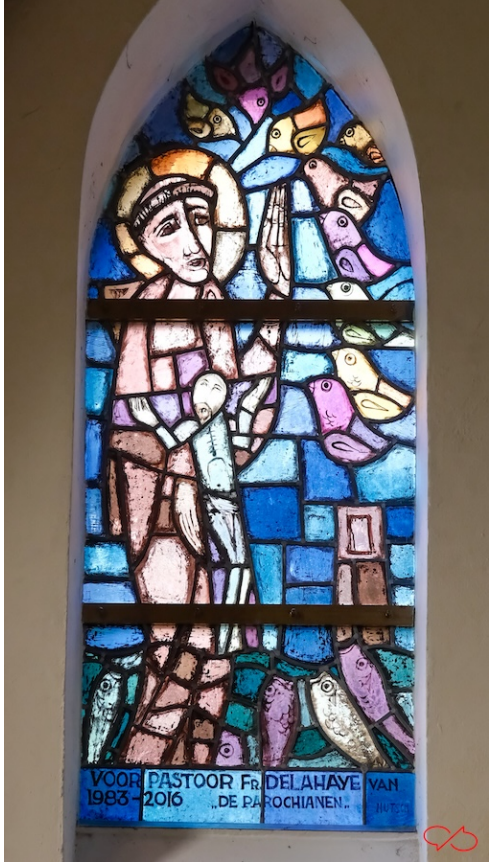

De doopkapel is in de noordoostelijke zijbeuk. Daar is een glas-in-loodraam gemaakt door Sjef Hutschemakers bij het afscheid van pastoor Frans Delahaye, hij was tussen 1983 en 2016 pastoor. Het stelt Franciscus van Assisi voor.

Hierboven een schilderij, de meester is onbekend, waarop we de sleuteloverdracht zien, Petrus krijgt twee sleutels, een voor de hemelpoort en een voor de wereld.

Links het schilderij Het Laatste Avondmaal, kunstenaar onbekend, rond 1800.

Er is een kruiswegstatie die gemaakt is door kunstenaar Sjef Hutschemakers, hij signeerde met Hutsch. Geboren in Banholt in 1931, overleden in Sint Geertruid in 2017.

Hij was kunstschilder, etser en glazenier. Zijn werk is toegankelijk en verstaanbaar expressionisme. In eigen woorden: “Ik ben een expressionist: ik schilder niet met mijn verstand, maar vanuit mijn gevoel”.

Dit zijn twee van vijftien schilderijen die hij maakte in 1998. Het aantal en de weergave wijken af van gangbare staties, hij vond dat zijn staties nauwer aansloten bij het bijbelverhaal.

De statie heeft in de kerk Sint-Pieter beneden gehangen, tot die in 2025 is gesloten.

De signatuur van architect Kayser zie je het duidelijkst aan de pilaren en bogen. De detaillering is prachtig met veel gevoel voor ornament. Want zie dat prachtige ritme van de kruisribgewelven van de zijbeuk.

En kijk eens naar de hardstenen kolommen en hoe fraai die bewerkt zijn. De aanzetsteen is de iets uitspringende steen waar de kolom overgaat in de boog. Spitsbogen. Ook de plek waar vanuit een pilaar twee bogen ontspringen. En hoe de halfronde halfzuil omhoog klimt naar de plek waar de bogen van de gewelven vertrekken.

Een ander voorbeeld van Kaysers werk, zien we bij de Kerk van de Zusters Onder de Bogen. Hij bouwde die in 1899, 27 jaar na deze: https://pjscheele.nl/Mags//MiB69.pdf

Via de prachtige gietijzeren spiltrap in de narthex komen we op de orgeltribune. Het orgel is in 1875 gebouwd door de firma Knipscheer uit Amsterdam. Het heeft lang in de hervormde kerk van Abbenbroek, Voorne Putten (ZH) gestaan. Het is in 1964 na restauratie geplaatst in deze kerk. De restauratie is gedaan door Gebroeders Vermeulen uit Weert. Hoewel het orgel maar klein is, vult het toch de hele kerk, omdat de akoestiek zo goed is. Registers zijn: Prestant, Bourdon, Viola di Gamba, Fluit, Quint, (Sepialtra), Octaaf.

Links naast de entree in het schip hangt een wandreliëf van hout voorstellende Sint-Antonius met het Jezuskind, gemaakt door Sjef Eijmael. Het hing ooit in de voormalige Sint-Gerarduskerk in Wyck.

Aan de linkerpilaar voor het priesterkoor bevindt zich deze reliekschrijn uit 1959 dat Sint-Petrus voorstelt, ontworpen door Fons Bemelmans.

Verder zien we Petrus met de sleutels aan zijn riem, Jezus die wijst op het Heilig Hart en een piëta. Deze beelden zijn 19de eeuws.

Zowel rechts als links van het hoofdaltaar bevindt zich een zijaltaar. Op het rechter staat dit Mariabeeld.

Glas-in-loodramen gemaakt door Atelier Frans Nicolas in 1875. Hierboven de sleuteloverdracht aan Petrus, De annunciatie, De wonderbare visvangst en de verloochening van Petrus.

Op het hoogkoor staat het hoogaltaar helemaal achteraan. Dit neoclassicistische hoofdaltaar is ontworpen als een van twee zijaltaren voor een abdijkerk in Rochefort door de Luikse architect Laurent-Benoît Dewez. Gebouwd ergens tussen 1764 en 1771.

Voor het hoogaltaar staat dit volksaltaar. Het hoort bij het hoogaltaar. In het front zit nogal wat symboliek.

In het midden de lijdensattributen: de drie spijkers, daar omheen de doornenkroon, het bord met INRI, de ladder, de geselkolom, het rood van de mantel.

Tot slot een blik op de biechtstoel, een fraai stuk schrijnwerk vol details. En een plaquette met een oproep, gemaakt op 13 oktober 1899. En een bijzonder wijwatervat, aan het lettertype te zien van de jaren 20 van vorige eeuw. En nog een blik op het bakstenen gewelf dat in z'n rijkdom uitblinkt in soberheid.

Maastricht in Beeld kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht. De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele: https:pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

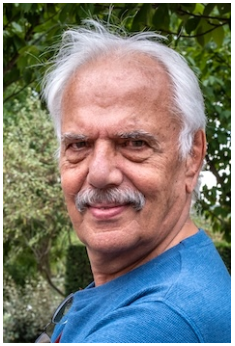

Colofon
Camera: Fujifilm X-E5 + Sigma 17-40 DC ART
Bewerking: Adobe Lightroom Classic 15.2
Opmaak: Apple Pages 15.2
Font: Odile Light van Kontour
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele